ZAMONAVIY PSIXOLOGIYA VA PEDAGOGIKA: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR

RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

YAKUNLARI BO'YICHA ILMIY ISHLAR TO'PLAMI

Issue - 9(2026)

Available at www.uznauka.uz

TA’LIMDA GENERATIV SUN’IY INTELLEKTDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI VA MUAMMOLARI

Xoshimova Maftunabonu Xoshimjon qizi

Andijon Davlat Texnika Instituti „Axborot texnologiyalar“ kafedrasi assistent o‘qituvchisi, Andijon viloyati, Andijon shahri, O‘zbekiston

Annotatsiya. *Ushbu tezisda zamonaviy ta’lim jarayonida generativ sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari va yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan muammolari tahlil qilinadi. Generativ sun’iy intellekt o‘quv materiallarini yaratish, individual ta’limni qo‘llab-quvvatlash, o‘quvchilarning mustaqil ishlashini rivojlantirish va o‘qituvchining metodik faoliyatini takomillashtirish uchun yangi imkoniyatlarni taqdim etmoqda. Shu bilan birga, tayyor javoblarga haddan tashqari tayanish, noto‘g‘ri axborotdan foydalanish, akademik halollik va raqamli kompetensiya bilan bog‘liq masalalar alohida e’tibor talab qiladi. Tadqiqotda generativ sun’iy intellektdan ta’lim jarayonida maqsadli, tanqidiy va pedagogik jihatdan asoslangan foydalanish zarurligi asoslanadi.*

Kalit so'zlar: *sun’iy intellekt, generativ sun’iy intellekt, ta’lim, raqamli ta’lim, pedagogik texnologiya, raqamli kompetensiya, akademik halollik, innovatsion ta’lim.*

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ И ПРОБЛЕМЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ГЕНЕРАТИВНОГО ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ОБРАЗОВАНИИ

ZAMONAVIY PSIXOLOGIYA VA PEDAGOGIKA: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR

RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

YAKUNLARI BO'YICHA ILMIY ISHLAR TO'PLAMI

Issue - 9(2026) Available at www.uznauka.uz

Хошимова Мафтунабону Хошимжон кизи

Ассистент-преподаватель кафедры „Информационные технологии“ Андижанского государственного технического института, Андижанская область, г. Андижан, Узбекистан

Электронная почта: _____

Аннотация. В тезисах анализируются педагогические возможности использования технологий генеративного искусственного интеллекта в современном образовательном процессе, а также проблемы, которые могут при этом возникать. Генеративный искусственный интеллект открывает новые возможности для создания учебных материалов, поддержки индивидуального обучения, развития самостоятельной работы обучающихся и совершенствования методической деятельности педагога. Вместе с тем особого внимания требуют вопросы чрезмерной опоры на готовые ответы, использования недостоверной информации, академической честности и цифровой компетентности. В исследовании обосновывается необходимость целенаправленного, критического и педагогически обоснованного использования генеративного искусственного интеллекта в образовательном процессе.

Ключевые слова: искусственный интеллект, генеративный искусственный интеллект, образование, цифровое образование,

Issue - 9(2026) Available at www.uznauka.uz

педагогическая технология, цифровая компетентность, академическая честность, инновационное образование.

PEDAGOGICAL OPPORTUNITIES AND CHALLENGES OF USING GENERATIVE ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN EDUCATION

Khoshimova Maftunabonu Khoshimjon qizi

Assistant Lecturer, Department of "Information Technologies", Andijan State Technical Institute, Andijan Region, Andijan, Uzbekistan

E-mail: _____

Abstract. This paper analyzes the pedagogical opportunities of using generative artificial intelligence technologies in the modern educational process, as well as the problems that may arise. Generative AI offers new possibilities for creating learning materials, supporting individualized learning, developing students' independent work, and improving teachers' methodological practice. At the same time, over-reliance on ready-made answers, the use of inaccurate information, academic integrity, and digital competence require particular attention. The study substantiates the need for purposeful, critical, and pedagogically grounded use of generative AI in education.

Issue - 9(2026)

Available at www.uznauka.uz

Keywords: artificial intelligence, generative artificial intelligence, education, digital education, pedagogical technology, digital competence, academic integrity, innovative education.

KIRISH. Bugungi kunda sun’iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi jamiyatning turli sohalari, jumladan, ta’lim tizimiga ham yangi imkoniyatlarni olib kirmoqda [1, 2]. Ayniqsa, matn, tasvir, audio va boshqa turdagi kontentlarni yaratishga qodir generativ sun’iy intellekt vositalarining ommalashuvi ta’lim jarayonini tashkil etishning an’anaviy usullarini qayta ko‘rib chiqish zaruratini yuzaga keltirmoqda [3].

Ta’lim jarayonida generativ sun’iy intellektdan foydalanish o‘quvchiga mavzuni tushuntirish, savollarga javob olish, individual topshiriqlarni shakllantirish va qo‘shimcha ta’limiy resurslardan foydalanish imkonini beradi [4]. O‘qituvchi uchun esa dars rejasi, topshiriq, test va o‘quv materiallarini tayyorlashda yordamchi vosita bo‘lib xizmat qilishi mumkin [5].

Biroq sun’iy intellektdan foydalanish faqat texnologik masala emas. Uning ta’limdagi samaradorligi pedagogik maqsad, o‘qituvchining nazorati va o‘quvchining tanqidiy fikrlashi bilan bevosita bog‘liq. Shu sababli generativ sun’iy intellektning ta’limdagi imkoniyatlarini uning cheklovlari bilan birgalikda o‘rganish dolzarb ilmiy-pedagogik masalalardan biri hisoblanadi [6].

ASOSIY QISM (MUHOKAMA VA NATIJA). Tadqiqotda generativ sun’iy intellektning ta’lim jarayonidagi o‘rnini aniqlash maqsadida ilmiy-

pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, taqqoslash, umumlashtirish va tizimlashtirish metodlaridan foydalanildi [6].

Shuningdek, generativ sun’iy intellekt vositalaridan ta’lim jarayonida foydalanishning asosiy yo‘nalishlari ajratib ko‘rsatildi. Ularning o‘quv jarayonini individuallashtirish, ta’limiy kontent yaratish, mustaqil ta’limni qo‘llab-quvvatlash va o‘qituvchi faoliyatini optimallashtirishdagi imkoniyatlari nazariy jihatdan tahlil qilindi.

Tadqiqot natijalari generativ sun’iy intellektdan ta’lim jarayonida bir nechta asosiy yo‘nalishlarda foydalanish mumkinligini ko‘rsatdi.

Birinchidan, generativ sun’iy intellekt individual ta’limni qo‘llab-quvvatlash imkonini beradi. O‘quvchi o‘zining bilim darajasiga mos savollar berishi, mavzuni qayta tushuntirishni so‘rashi yoki murakkab tushunchalarga sodda izoh olishi mumkin.

Ikkinchidan, ushbu texnologiyalar o‘quv materiallarini yaratish jarayonini tezlashtiradi. O‘qituvchi dars mavzusiga mos savollar, testlar, muammoli vaziyatlar, amaliy topshiriqlar va muhokama uchun mavzularni ishlab chiqishda sun’iy intellektdan yordamchi vosita sifatida foydalanishi mumkin.

Uchinchidan, generativ sun’iy intellekt mustaqil ta’lim va ijodiy fikrlashni rivojlantirish uchun qo‘llanishi mumkin. Masalan, o‘quvchi sun’iy intellekt tomonidan berilgan javobni tayyor bilim sifatida qabul qilish o‘rniga, uni tahlil qilishi, boshqa manbalar bilan taqqoslashi va o‘z xulosasini shakllantirishi mumkin.

To‘rtinchidan, texnologiyadan foydalanish o‘qituvchining vaqtini tejash imkonini beradi. Biroq sun’iy intellekt tomonidan yaratilgan materiallarni pedagog tomonidan tekshirish va ta’lim maqsadlariga moslashtirish zarur.

Tadqiqot davomida generativ sun’iy intellektdan foydalanish bilan bog‘liq bir qator muammolar ham aniqlandi. Jumladan:

– sun’iy intellekt tomonidan noto‘g‘ri yoki noaniq ma’lumot berilishi;
– o‘quvchilarning tayyor javoblarga haddan tashqari tayanishi;
– akademik halollik masalalari;
– o‘quvchilarning mustaqil fikrlash faoliyatining susayish xavfi;
– shaxsiy ma’lumotlar va axborot xavfsizligi masalalari;
– o‘qituvchilarda sun’iy intellektdan pedagogik maqsadda foydalanish bo‘yicha yetarli kompetensiya mavjud bo‘lmasligi.

Shu sababli generativ sun’iy intellektni ta’lim jarayoniga joriy etishda texnologik imkoniyatlar bilan bir qatorda pedagogik va axloqiy jihatlar ham hisobga olinishi kerak [3, 4].

Generativ sun’iy intellektning ta’limdagi o‘rni haqida fikr yuritganda uni o‘qituvchining o‘rnini bosuvchi vosita sifatida emas, balki pedagogik faoliyatni qo‘llab-quvvatlovchi texnologiya sifatida ko‘rish maqsadga muvofiq [7].

O‘qituvchi sun’iy intellektdan foydalanishda o‘quvchiga tayyor javob berishdan ko‘ra, uni izlanishga undaydigan topshiriqlarni tashkil etishi mumkin. Masalan, o‘quvchidan sun’iy intellekt bergan javobni tahlil qilish, undagi xatolarni aniqlash, ishonchli manbalar bilan solishtirish va yakuniy xulosani mustaqil shakllantirish talab qilinishi mumkin.

Bunday yondashuv o‘quvchining nafaqat raqamli savodxonligini, balki tanqidiy fikrlash, axborotni baholash va mustaqil qaror qabul qilish ko‘nikmalarini ham rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, ta’lim muassasalarida sun’iy intellektdan foydalanish bo‘yicha aniq akademik va pedagogik qoidalarni ishlab chiqish muhimdir. O‘quvchi qaysi holatda sun’iy intellektdan foydalanishi mumkinligi, undan olingan ma’lumotni qanday tekshirishi va undan foydalanilganini qanday ko‘rsatishi bo‘yicha tushunarli talablar mavjud bo‘lishi lozim [3].

XULOSA. Xulosa qilib aytganda, generativ sun’iy intellekt zamonaviy ta’lim jarayonini takomillashtirish uchun katta imkoniyatlarga ega. Undan individual ta’limni qo‘llab-quvvatlash, o‘quv materiallarini yaratish, mustaqil ta’limni rivojlantirish va o‘qituvchining metodik faoliyatini yengillashtirishda foydalanish mumkin.

Shu bilan birga, sun’iy intellektdan foydalanish jarayonida axborotning ishonchliligi, akademik halollik, mustaqil fikrlash va axborot xavfsizligi masalalariga alohida e’tibor qaratish zarur.

Ta’limda generativ sun’iy intellektdan samarali foydalanishning asosiy sharti texnologiyaning mavjudligi emas, balki undan maqsadli, mas’uliyatli va pedagogik jihatdan asoslangan foydalanishdir. Bunda o‘qituvchi texnologiyani nazorat qiluvchi va uning imkoniyatlarini ta’lim maqsadlariga yo‘naltiruvchi muhim subyekt bo‘lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining „Raqamli xizmatlar qamrovi va sifatini oshirish hamda soha, tarmoq va hududlarni raqamli transformatsiya qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida“gi PQ-162-son qarori, 2023-yil 24-may.

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining „Mamlakat taraqqiyotining 2030-yilgacha mo‘ljallangan ustuvor yo‘nalishlari doirasida islohotlarni izchil davom ettirish va yangi bosqichga olib chiqishning qo‘shimcha chora-tadbirlari to‘g‘risida“gi PF-21-son Farmoni, 2026-yil 16-fevral.

3. UNESCO. Guidance for Generative AI in Education and Research. — Paris: UNESCO, 2023.

4. UNESCO. AI and Education: Guidance for Policy-makers. — Paris: UNESCO, 2021.

5. Kasneci E., Sessler K., Küchemann S. et al. ChatGPT for good? On opportunities and challenges of large language models for education // Learning and Individual Differences. — 2023.

6. Zawacki-Richter O., Marín V. I., Bond M., Gouverneur F. Systematic review of research on artificial intelligence applications in higher education // International Journal of Educational Technology in Higher Education. — 2019.

7. Mishra P., Koehler M. J. Technological Pedagogical Content Knowledge: A Framework for Teacher Knowledge // Teachers College Record. — 2006.